

RZECZPOSPOLITA ODNAWIALNA - POLSKA PIONIEREM UNIJNEJ WALKI O RECYKLING

Komisja Europejska na zeszłotygodniowym posiedzeniu przekuła idee gospodarki o obiegu zamkniętym na 10 wskaźników, na podstawie których rozliczać będzie państwa członkowskie z implementacji tej polityki. To kolejny etap w realizacji strategii, która ma zapewnić Unii samowystarczalność surowcową od państw trzecich bez konieczności zwiększania zanieczyszczonego środowiska wydobycia. Na tym jednak ambicje instytucji Wspólnoty się nie kończą. Sukces proponowanych rozwiązań zależy będzie od fundamentalnych zmian rutynowych zachowań każdego z obywateli Unii, od zakupów, przez gospodarkę śmieciami po kierunek inwestycji przedsiębiorstw.

Informacje zebrane przez Eurostat pokazują nie tylko bieżącą sytuację, ale także dane sięgające aż do 2006 roku, dzięki czemu można zaobserwować dotychczasowe trendy w badanych sektorach. Razem z publikacją wskaźników, Komisja zaproponowała harmonizację metodologii dla poszczególnych kategorii, tak aby w przyszłości nie było wątpliwości co do porównywalności danych. Ponadto, w propozycji kolejnego budżetu Unii Europejskiej znaleźć się mają pieniądze na programy ulepszające system pobierania danych w tym szczególnym zakresie gospodarki.

Wykorzystane wskaźniki dzielą się na 4 kategorie:

- Produkcja i konsumpcja
- Zarządzanie odpadami
- Surowce wtórne
- Konkurencyjność i innowacyjność

Produkcja i konsumpcja

Pierwsza kategoria danych związana jest ze sposobem gospodarowania surowcami przez konsumentów indywidualnych i instytucjonalnych. Innymi słowy, w tej kategorii zwraca się szczególną uwagę na to, w jakim stopniu Wspólnota jest zależna od importu poszczególnych surowców kluczowych dla europejskiej gospodarki.

Drugim elementem badanym w tej kategorii jest wolumen produkowanych odpadów. Trzecim czynnikiem są tak zwane „zielone” zamówienia publiczne, czyli odsetek takich zamówień, które zawierają wymogi środowiskowe. Ostatnim elementem tego pierwszego aspektu gospodarki o obiegu zamkniętym jest statystyka dotycząca ilości odpadów żywnościowych, czyli ilość wyrzuconego przez konsumentów jedzenia.

Wśród prezentowanych statystyk istotne są 2 fakty. Po pierwsze, ze wskazanych 24 kluczowych surowców wykorzystywanych w przemyśle Unii Europejskiej, tylko w przypadku pięciu UE osiąga wskaźnik samowystarczający powyżej 50%, a tylko w przypadku jednego - Indu - wykazuje eksport

netto. Koresponduje to z wcześniej opublikowanym na naszych łamach tekście o kamieniach ziem rzadkich importowanych w większości z Chin^[1].

Drugą ciekawą informacją płynącą z danych w tym obszarze jest zaskakująca, 2. pozycja Polski w kategorii ilości wygenerowanych śmieci komunalnych na 1 mieszkańca, tuż za Rumunią. W 2016 roku w naszym kraju wytworzono 307 kg śmieci na osobę, podczas gdy niechlubny lider w tej kategorii – Dania – zdołał wyprodukować 777 kg odpadów na mieszkańca.

Zarządzanie odpadami

O ile w poprzedniej części skupiono się na ilości wytwarzanych odpadów i samowystarczalności surowcowej Wspólnoty, o tyle w tej części szczególną wagę przykładają się do zarządzania wytworzonymi śmieciami. Wobec tego dane w tej sekcji dotyczą wskaźników recyklingu poszczególnych typów odpadów. Dodatkowo bliżej analizie poddaje się tutaj także konkretne strumienie śmieci, takie jak opakowania, bioodpady, e-odpady itd.

Ten element statystyk jest stosunkowo najłatwiejszy w pomiarze, dlatego większość strategicznych celów UE w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym dotyczy właśnie podniesienia poziomu recyklingu poszczególnych materiałów. Aktualnie średni poziom recyklingu wszystkich odpadów wyjąwszy odpady mineralne to 55%, z czego tylko 32% e-odpadów i aż 88% pozostałości z placów budowy i rozbiórek.

Rys.: Komisja Europejska

W tym miejscu warto wspomnieć, iż wraz z przyjęciem Pakietu, państwa członkowskie zobowiązały się pod koniec 2017 roku do osiągnięcia 55% recyklingu komunalnego przed końcem 2025 roku, 60% przed końcem 2030 roku, by docelowo sięgnąć 65% przed upływem 2035 roku. Dziś ten wskaźnik wynosi 46% dla całej UE i 44% dla Polski. Przykładem do naśladowania w tym zakresie są Niemcy,

odzyskujące rocznie 66,1% materiałów z odpadów komunalnych.

Szefowie państw członkowskich postanowili także wprowadzić cele dla opakowań z poszczególnych surowców, do zrealizowania przed końcem 2025 roku:

- 55% recyklingu opakowań plastikowych,
- 30% opakowań drewnianych,
- 80% elementów utworzonych z metali żelaznych,
- 60% puszek aluminiowych,
- 75% butelek szklanych,
- 85% papierowych kartonów.

Ogółem, recykling opakowań wykorzystywanych w Unii Europejskiej ma wzrosnąć z 66% obecnie do 70% procent w przeciągu najbliższych 8 lat.

Surowce wtórne

Kluczowym założeniem całej idei gospodarki o obiegu zamkniętym jest ponowne wykorzystywanie surowców użytych do produkcji poszczególnych produktów. Z tego względu kluczowymi elementami statystyk jest badanie, w jakim stopniu odzyskane surowce ponownie trafiają do obiegu gospodarczego. **Ponadto, pomny kryzysu z odpadami plastikowymi** we Wspólnocie, gdzie niespodziewane chińskie embargo importowe wywołało poważny kryzys w największych państwach Europy, drugim elementem mierzonym w tej części danych jest handel odnawialnymi surowcami pomiędzy państwami członkowskimi a resztą świata.

Z danych wynika, że Europa ma jeszcze wiele do zrobienia w kwestii wykorzystywania odzyskiwanych surowców w gospodarce. Aktualnie stosunek odzyskanych surowców do ogółu surowców wykorzystywanych w unijnym przemyśle kształtuje się na poziomie 11,4 %. Polski wynik kształtuje się powyżej europejskiej średniej, na poziomie 12,5%. Prawdziwym wzorem w tym elemencie jest Holandia, w której aż 26,7 ogółu wykorzystywanych surowców pochodzi z „odzysku”.

Konkurencyjność i innowacyjność

Ostatnim elementem układanki jest zbadanie makroekonomicznego znaczenia branż będących elementami gospodarki okrężnej. Wobec tego, Komisja zaproponowała pomiar takich zmiennych jak liczba zatrudnionych w branży, wartość dodana czy poziom prywatnych inwestycji w sektorze, jako miarodajnych sposobów pomiaru wpływu sektora na ogół gospodarki Wspólnoty. Ostatnim czynnikiem ujętym w tej kategorii, jest liczba patentów związanych z recyklingiem, odzyskiwaniem surowców i rzadkich minerałów czy innowacji powiązanych z gospodarką okrężną.

Wg najnowszych danych z 2014 roku, 3,9 mln osób pracuje w ramach gospodarki o obiegu zamkniętym, która wytworzyła 141 mld euro, o 6,1% więcej niż w 2012 roku. Inwestycje prywatne już w 2014 roku sięgnęły 15 mld euro, co pokazuje, że potencjał do wzrostu w momencie, kiedy Wspólnota zacznie aktywnie wspierać tego typu inicjatywy, jest ogromny. Ponadto Unia Europejska rejestruje rocznie 364 patenty związane z sektorem, co stanowi wzrost o 35% wobec wyniku osiągniętego w 2000 roku. Polscy naukowcy stworzyli 35 patentów, co pozwala Polsce zająć 3 miejsce w UE w liczbach absolutnych i 8 miejsce w przeliczeniu na milion mieszkańców.

Przyszłość i ocena

Dalszy etap prac nad projektem to trzecia Konferencja Zmian Cyklicznych w słoweńskim Mariborze, która odbędzie się 11 maja i będzie dotyczyła dyskusji nad metodologią obliczania wskaźników wybranych przez Komisję do badania mierzalności wdrażanego projektu. Z politycznego punktu

widzenia cały Pakiet Gospodarki o Obiegu Zamkniętym czeka ostateczne głosowanie w Parlamencie Europejskim i Radzie Europejskiej, które może mieć miejsce także w maju.

Abstrahując od motywów stojących za wprowadzeniem tej polityki w życie, u podstaw których nie zawsze stała troska o efektywniejsze wykorzystanie surowców naturalnych i czystsza gospodarka odpadami, a częściej doraźne interesy polityczne i wpływ lobbingu (o czym pisałem w jednym z poprzednich tekstów)[2], zaproponowana przez Brukselę metodologia pomiaru postępów wdrażanych rozwiązań w wielu aspektach stawia w dobrym świetle nasz kraj.

W ponad połowie indeksów Polska notuje wyniki powyżej średniej europejskiej, w kilku nawet osiągając już na starcie docelowe wyniki. Paradoksalnie, sugerować może to niedoskonałość oferowanych wyliczeń, zważywszy choćby na ciągły proceder palenia śmieciami w piecach czy inne tego typu podobne procedery, które są zabójcze dla środowiska, powodują marnotrawstwo zasobów, a jednocześnie nie są rozpatrywane przez zaproponowany zestaw czynników.

Bez wątpienia idee lepszego wykorzystania posiadanych zasobów, zwiększenia niezależności surowcowej Wspólnoty czy bardziej świadomego na swój wpływ na środowisko społeczeństwa są wartymi rozwijania pomysłami na przyszłość Unii Europejskiej. W obecnej sytuacji powstaje jednak pytanie, czy w obliczu fundamentalnego kryzysu egzystencjalnego europejskiego projektu, propozycja tak radykalnej zmiany podejścia do zarządzania zasobami surowcowymi nie jest jedynie życzeniowym myśleniem tej chorowitej instytucji. Niezależnie jednak od motywacji, warto śledzić dalsze etapy wprowadzania Pakietu Gospodarki o Obiegu Zamkniętym w życie, gdyż jej zapisy wpłyną na codzienne życie każdego z obywateli Unii Europejskiej.

[1]<http://www.energetyka24.com/chemia/kosztowna-bitwa-z-plastikiem-platne-reklamowki-w-polsce-t-o-dopiero-poczatek>

[2]<http://www.energetyka24.com/chemia/circular-economy-czyli-kolejny-pomnik-energetycznej-pychy-unijnych-decydentow>